

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۹/۰۱/۲۷

نحیب منلی

که زه کانديد وای

ولسي پانگه

شپږم فصل

د نوي نظام له راتلو سره، د بازار د اقتصاد په نامه، د نړۍ والو مرستو ډېره برخه په يو ډول او بل ډول د افرادو لاس ته ورغله.

په دې موده کې له اقتصادي پلوه د افغانانو تر منځ تفاوتونه د انقطاب پر لور ولاړل، خواران لا پسي خوار شول، شتمن لا شتمن شول او په منځنۍ طبقه کې گڼ شمېر د خوارۍ خوا ته ولاړل او کم شمېر يې لور منځني قشر ته واوښتل.

د افغانستان سړي سر کورنی ناخالص توليد په ۲۰۰۰ م کال کې ۱۱۷ ډالره و او په ۲۰۱۲ کې ۶۶۹ ډالرو ته ورسېد. د ملي اقتصاد دغه ناڅاپي پړسوب که له يوې مخې د افغانستان په لويو ښارونو کې د نوي ژوند ظواهر (لور بلډنگونه، تجملي لگښتونه، د مصرفي توکيو گرم بازار،...) زيات کړل، ورسره يې گڼ شمېر افغانان د فقر تر کړبښي لاندې خواته واړول (که څه هم د دقيقو شمېرو او احصايو نه شتون د افغانستان د اقتصاد په اړه د قطعي حکمونو شونتيا کمه کړې ده، خو بيا هم دا ټکی چې په ۲۰۱۸ کال کې تر ۵۴٪ زيات افغانان - د يارلس مليونه وگړي- غذايي مصونيت نه لري د اقتصادي انقطاب يوه ښه بېلگه بلل کېدای شي).

د شتمنيو ناڅاپي او مصنوعي ډېرېدا، چې د ژورو فرهنگي بدلونونو او په ټولنيز-اقتصادي چاپېريال کې د محسوس تغير سره مله نه وه، له يوې خوا د دې باعث شوه چې تجملاتي لگښتونه په پراخه پيمانه هېواد ته راغلي پانگه بېرته له هېواده وباسي او له بلې خوا يې پر کور دننه د نغدو پيسو حجم په بې ساري توگه لور کړ.

د افغانستان ناخالصه سپما د کورني ناخالص توليد ۴،۵ سلنه جوړوي. ناخالصه سپما د کورني ناخالص توليد هغه برخه ده چې نه لگول کېږي. د افغانستان د اقتصاد عمومي وضعيت ته په کتو د ناخالصې سپما يوه مهمه برخه د کورنيو او افرادو سپما جوړوي.

په افغانستان کې د بانکي سيستم کمزورتياوې او پر بانکي سيستم د خلکو بې باوري د دې لامل ده چې ډېر لږ خلک خپلې نغدي شتمنۍ بانکونو ته سپاري. د افغانستان په بانکونو کې د خلکو اېښودل شوي پيسې په ۲۰۱۶ کال کې شاوخوا درې نيم مليارد ډالرو ته رسېدلې دي. ويل کېږي چې د افغانستان د وگړو يوازې ۳٪ خپلې پيسې بانک ته سپاري.

د دقيقو احصايو په نه شتون کې د پورته ارقامو له خيږني دا اټکل کېدای شي چې د شاوخوا پنځوس ملياردو ډالرو په ارزښت نغدي پيسې د خلکو په کورونو کې شته. دا هغه پټه او راکده پانگه ده چې دولت کولای شي چې تر باورجوړونې وروسته يې د هېواد د بنسټيزو جوړښتونو د رغولو له پاره په کار واچوي.

«د ملي پراختيا د ونډو صندوق» کېدای شي هغه وسيله وي چې په مټ يې ولسي پانگه په ملي اقتصاد کې شامله شي. د دې ميکانيزم له مخې به دولت خلکو ته د هغوی د نغدو پيسو په بدل کې، په بازار کې د تبادلې وړ د ونډو سند ورکوي. د دې له پاره چې د خلکو باور تر لاسه شي، دولت به د دغه صندوق شتمنۍ د نړۍ والو تضمينونو په ايجادولو خوندي کوي يانې که هر ډول طبيعي، اقتصادي يا سياسي بدلون رامنځ ته کېږي، د پيسو خاوند به ډاډمن وي چې ونډې به يې تر منل شوي اصلي قيمت ښکته نه ځي. هرکال به دولت د جوړو شوو زېربناوو د ارزونې پر اساس د ونډو خاوندانو ته گټه ورکوي. د دې له پاره چې دا سيستم د سود تر حکم لاندې را نه شي، د گټې کچه به د بازار له اصولو سره سم هر کال تعينېږي.

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پټه له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له رايرلو مخکې په خپر و لولئ

د باور جوړولو موضوع د دې برنامې محوري خبره ده. د افغانستان سياسي او امنيتي اوضاعو ته په کتو گرانه ده چې خلک سم د لاسه د دولت پر ژمنو او د ژمنو د عملي کولو پر وړتيا باور وکړي. کله چې صندوق خپل برياليتوب بنسکاره کړ، بيا د باور ستونزه په خپله له منځه ځي خو تر هغه مهاله په کار ده چې دولت هغه پروژې چې له دې لارې تمويلېږي له يوه نړيوال بيمه کونکي اورگان سره بيمه کړي او يا له نړيوالو سازمانونو (نړيوال بانک، د پيسو نړيوال صندوق، د ملگرو ملتونو پرمختيايي پروگرام، ...) سره د سپارل شوو پيسو د تضمين له پاره تفاهم وکړي. دا ډول تفاهم کېدای شي د نورو هېوادونو له پاره هم «د زريزې د پراختيا اهداف» (Millennium Development Goals - MDGs) د پروگرام له پاره د يو سرمشق په توگه وکارول شي. د ونډو دغه صندوق کولای شي چې په نسبتاً کم وخت کې، تر لسو مليارډو ډالرو پورې نغدې پيسې د هېواد د زېربناوو د رغولو له پاره مهيا کړي.

نور بيا

د پاڼو شمېره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې دليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ